

Polecenia podsumowujące

1. Wskaż przyczyny sporu papieżstwa z cesarstwem.
2. Opisz założenia reform kluniackiej i gregoriańskiej.
3. Wytlumacz, na czym polegała wielka schizma wschodnia.
4. Wyjaśnij, jakie były następstwa sporu o inwestyturę.
5. Oceń rolę zakonów w średniowiecznej Europie.

Walka cesarstwa z papieżem o przewodnictwo w *christianitas*

Spór o inwestyturę – spór między cesarstwem a papieżem o nadawanie godności biskupom i opatom.

Kryzys w Kościele

- symonia – handel stanowiskami kościelnymi
- nikolaizm – nieprzestrzeganie zasad celibatu
- nepotyzm – obsadzanie krewnymi ważnych stanowisk kościelnych

Reformy w Kościele

Reforma kluniacka

- X/XI w. – opactwo w Cluny ośrodkiem odnowy religijnej
- powrót do reguły św. Benedykta z Nursji – ograniczenie pracy fizycznej na rzecz modlitwy i namysłu nad Pismem Świętym
- odnowa moralna oparta na ideałach ubóstwa, celibatu i pobożności
- postulat uniezależnienia władzy kościelnej od świeckiej
- 1059 – prawo wyboru papieża zarezerwowane dla kardynałów

Reforma gregoriańska

- 1075 – sporządzenie przez papieża Grzegorza VII notatki *Dictatus papae*
- najwyższa władza prawodawcza i sądownicza przysługująca tylko papieżowi
- mianowanie i detronizacja cesarza w gestii papieża
- prawo decydowania o wyborze biskupów i opatów przynależne tylko papieżowi
- możliwość nakładania ekskomuniki na władcę przez papieża
- Papocezaryzm – prymat władzy papieskiej nad świecką.

Wielka schizma wschodnia

Rywalizacja Rzymu i Konstantynopola o prymat w świecie chrześcijańskim.

1054 – podział na Kościół wschodni (prawosławny) i Kościół zachodni (rzymskokatolicki).

Spór cesarza Henryka IV z papieżem Grzegorzem VII

Nałożenie przez papieża Grzegorza VII ekskomuniki na króla Henryka IV.

1077 – ukorzenie się króla Henryka IV w Canossie.

Atak Henryka IV na Rzym, wybór antypapieża i zmuszenie Grzegorza VII do ucieczki z Rzymu.

1084 – koronacja Henryka IV na cesarza przez antypapieża.

Cezaropapizm – zwierzchnictwo władcy świeckiego nad Kościołem.

Zakończenie sporu o inwestyturę

1122 – konkordat w Wormacji – zgoda cesarza na rezygnację z nadawania godności biskupom i opatom, podtrzymanie prawa nadawania lenn niektórym duchownym.

1123 – I sobór laterański – przeniesienie uchwalonych praw na wszystkie państwa chrześcijańskie.

Rola zakonów

Benedyktyni – Benedykt z Nursji, VI w.

Cystersi – Robert z Molesme, XI w.

Franciszkanie – Franciszek z Asyżu, XIII w., zakon żebraczy.

Dominikanie – Dominik Guzmán, XIII w., zakon żebraczy.

Duży wpływ zakonów na rozwój gospodarczy i kulturalny krajów europejskich.

Polecane publikacje

Krzysztof Skwierczyński, *Recepcja idei gregoriańskich w Polsce do początku XIII wieku*, Toruń 2016.

Ernst W. Wies, *Cesarz Henryk IV. Canossa i walka o panowanie nad światem*, Warszawa 2000.

